

A FÁJDALOMCSILLAPÍTÁS FIZIKO-, ÉS FIZIOTERÁPIÁS SZEMPONTJAI

Udvarhelyi Edina

A fájdalom megélése szubjektív, függ:

- a beteg aktuális pszichés és fizikai állapotától
- társadalmi, szociális környezetétől
- neveltetésétől

- A fájdalom eredete szerint lehet:

szomatikus /bőr, izmok, ízületek/

visceralis /belső szervek/

neuropathiás /perifériás, centrális
idegrendszer/

pszichogén /konverziós zavarok/

A fájdalom lehet hasznos és káros

- Védi a szervezetet káros külső behatásoktól, felhívja a figyelmet kóros folyamatokra, betegségekre. Gyógyításukkal a fájdalom is megszűnik.
- Amikor nem szüntethető meg a kiváltó ok, s ezáltal a fájdalom sem, így számos más tünet társul. „*fájdalom személyiség*”

DEPRESSZIÓ

FÁJDALOM

(feszültség, alvászavar, hangulatzavar,
viselkedés megváltozása, fájdalom miatti
védekező tartás, csökkent mobilitás,
izomgyengeség, funkcióvesztés)

- Akut fájdalom: kevesebb mint 3 hónap alatt megszűnik /valójában inkább napok, hetek/
- Krónikus fájdalom: 3 hónapnál tovább tart
- Rekurráló fájdalom: lehet akut vagy krónikus

- Gerincvelői, és supraspinális funkcionális anatómiai rendszerek, melyek felelősek a fájdalominger tudatosulásában.

Nociceptorok – és az onnan induló rostok:

A δ – vékony myelinizált rostok

C - nem myelinizált rostok

Szállítják fájdalomunkat a gerincvelőbe, ahol az I., II., V. laminákban végződnek.

Mechanoreceptorok : vastag A α és A β érzőrostok, szintén a hátsó szarvba futnak.

Fájdalmas bőringerek hatására védekező reflex jön létre:

- flexor reflex
- flexor – kereszttezett extensor reflex

Spinoreticulothalamicus pálya révén /insula, limbikus rendszer, amygdala, laterális hypothalamus, praefrontális kéreg/ a fájdalomtól való félelem, emlékezés is megvalósul. Elég csak rá gondolnunk, s bizonyos autonóm válaszokkal reagálunk.

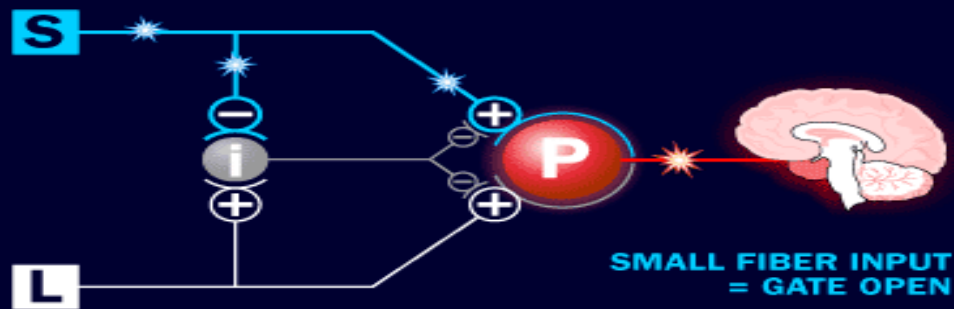
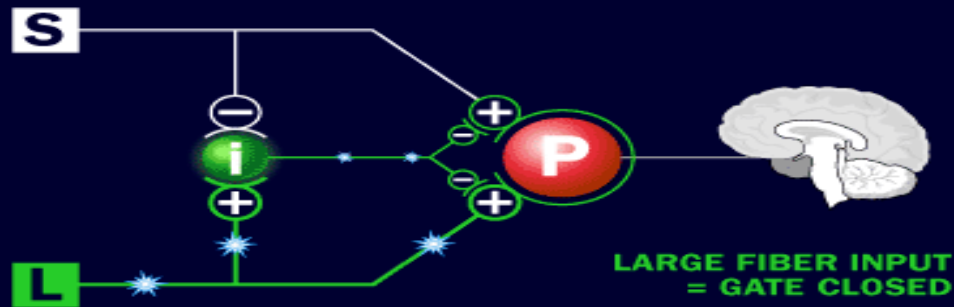
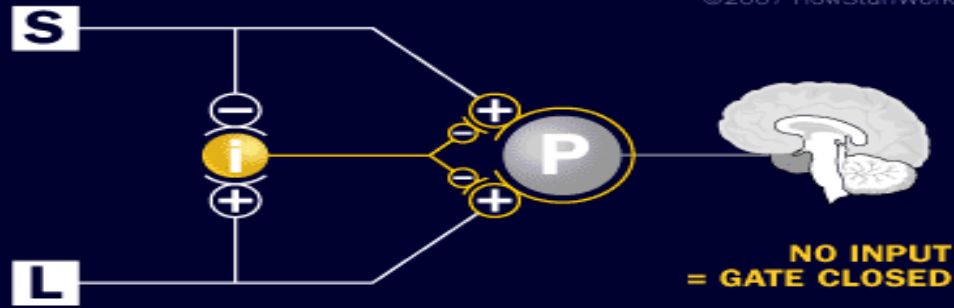

- A fájdalom megélése, fájdalmas ingerek feldolgozása, gátló, facilitáló funkcionális anatómiai rendszerek.
- *Melzack-Wall-féle gerincvelői kapu mechanizmus:* a vastag nem fájdalmas ingereket szállító rostok (A α és A β) ingerlése blokkolhatja a fájdalom gerincvelői továbbvezetését.
- Kulcsszerep: *periaqueductalis szürkeállomány*

- Amikor a fájdalom ingerületbe hozza az agytörzsi és agykérgi központokat, ezáltal aktiválja a supraspinális leszálló , fájdalom-gátló pályákat is. Ennek a körnek a felszálló ága a spinomesencephalikus pálya, leszálló ága a periaqueductalis szürkeállományból eredő és a gerincvelő hátsó szarvába leszálló rostok. Ezek aktiválják a hátsó szarv gátló interneuronjait, amelyek legátolják a nociceptív neuronok aktivitását.

How Pain Works The Melzack-Wall Pain Gate

©2007 HowStuffWorks

S Small Nerve Fibers

L Large Nerve Fibers

i Inhibitory Neuron

P Projection Cells

- Gerincvelő hátsó szarvából kiinduló pályák rendszerei:
- **Spinothalamicus** pálya /inger felismerése, lokalizálása/
- **Spinoreticulothalamicus** pálya /Fájdalom megéléséért felelős/
- **Spinoreticularis** pálya /supraspinális autonóm válaszok/
- **Spinohypothalamicus** pálya /fájdalom okozta endokrin és stresszválaszok/
- **Spinomesencephalicus** pálya /akut fájdalom gátló rendszer felszálló ága/

*Leggyakoribb akut, vagy krónikus
fájdalommal járó neurológiai kórképek:*

- fejfájások
- nyaki-, és deréktáji fájdalmak
- polyneuropathiák, mononeuropathiák
/kompressziós:carpalis alagút szindr./
- Parkinson-kór
- SM
- post-stroke állapotok
- szomatizációs zavarok /Alexithymia-
nem tudja szavakba önteni érzéseit
Sifneos 1973 /

- Adekvát fiziko-, vagy fizioterápiás kezelés megválasztásánál figyelembe kell venni:

a fájdalom minőségét

kiváltó okot

más meglévő betegségeket

a beteg személyiségét

- Evidence Based Medicine

A fizioterápiás kezelések döntő többsége a kutatások alapján nyert bizonyítékok alapján különböző szintű ajánlások alapján kategorizálhatók. /I.,II.,III.,IV.,/
Nagyon sok kezelés hatékonysága nem egyértelműen bizonyítható, mégis alkalmazzák a gyógyításban.

VARÁZSLAT   vagy   **GYÓGYÍTÁS**

Elektroterápia

galván kezelések /leszálló, felszálló/

Balneo- hydroterápia

Mechanoterápia / UH, trakciós eszközök,
pl. Glisson/

Mozgás, masszázs, manuálterápiák

- **ELEKTROTERÁPIA**

Galvánáram-egyenáram

kisfrekvenciás /0-1000Hz/

leszálló-fájdalomcsillapító kezelések:

fájdalom helyétől proximálisan

disztálisan pólust helyezve

Fájdalomcsillapító és anyagcsere

fokozó hatás

gyógyszeres kezeléssel kombinálva

IONTOFORÉZIS

Ionos állapotú gyógyszert felviszik az azonos polaritású elektródra, majd az áram bekapcsolásával az ionok elindulnak az ellentétes pólus felé az elektródok közötti testrészen keresztül.

/ leggyakoribb: lidocain, dionin, diclofenac, hydrocortison/

- INGERÁRAM

/kis-, és középfrekvencia/

Ahhoz, hogy az áramipulzusok izomösszehúzódást generáljanak, egy bizonyos „küszöbamplitúdó” szükséges

Min. áram : rheobasis

Sérülés mértéke meghatározza

Terápiában ennél valamivel nagyobb áramerősséget használunk

Ingeráram terápia

Atrophia
ellen
/szelektív
inger/

Anyagcsere
fokozódás

Fájdalom
csillapítás
/TENS/

- **TENS**

Transcutan elektro-neuro stimuláció

Betegek is használhatják

Elsősorban fájdalomcsillapítás céljából

Veszélytelen, olcsó, még bizonyos

daganatos betegségek esetében is

ajánlják palliatív terápiában /Thompson
and Filshie 1993/

Vastag A β rostok ingerlése a cél /Howson
1978/

- **Szelektív ingeráram**

Áramformák: négyszög, háromszög, exponenciális

Izom stimuláció – csak perifériás sérülések esetén izomtónus fokozó hatása is van

Négyszög impulzus: a feszültség emelkedése pillanatszerű,

Háromszög és exponenciális impulzus: a feszültség növekedése elhúzódóbb

Kellően hosszú /néhányszor 10ms/ esetén a sejt alkalmazkodásra képes

- **Akkomodáció:**

Olyan irányú ionáramok indulnak meg, amelyek az ingerlés ellen hatnak. Emiatt csak nagyobb amplitúdójú impulzusok képesek kiváltani az izom kontrakcióját.

A különbség a hosszabb impulzusidők alkalmazásakor egyre nő.

Kóros állapotban az izom elveszti alkalmazkodó képességét, és a hatás ugyanolyan lesz mint négyszög impulzusnál.

- Ha olyan háromszög áramformát alkalmazunk, mely küszöb alatti az egészséges izomrostoknál, de küszöb feletti a károsodott izmok esetében, akkor lehetővé válik a károsodott izmok

szelektív ingerlése

- Nemcsak terápiában, hanem a sérülés meghatározásában is szerepe van
- *Galván-farád* teszt /ma már neofarád áramot használunk: tetanizáló impulzus áram, 50Hz frekvenciájú, 1ms időtartamú egyenáramú impulzusok sorozata 19ms szünettartammal/
- Egészséges izomnál – hirtelen tetanikus összehúzódás
- Myelin hüvely sérülés – féregszerű
- Axonális sérülés – nincs reakció

- **Interferencia**
(középfrekvencia)

keresztezett áramkör

a különbség küszöb alatti áramerősséget
produkál az ép rostok esetében, küszöb
felett a sérült izmoknál

/pl. 4000Hz – 4250Hz/

- **Nagyfrekvenciás kezelések**

- MHz tartomány
- nincs közvetlen érintkezés a bőrfelülettel
- érzőreceptor ingerlés
- elektronok rezgési energiája hővé alakul
- endogén hőképzés
- anyagcsere fokozó
- fájdalom csillapító
- Főleg mozgásszervi megbetegedések

- *Balneoterápia* : gyógyvizek, a víz összetétele, kémiai hatása alapján fejt ki jótékony hatását
- *Hidroterápia* – a víz fizikai hatásai :
  - hőmérséklet
  - felhajtó erő
  - hidrosztatikai nyomásrévén van szerepe a terápiában

- **Mechanoterápia**
- *Ultrahang*

Fizikailag azonos típusú hullámjelenség a hallható hanggal, csak frekvenciájukban különböznek

Emberi hallástartomány: 20-20000Hz

UH: 20000 Hz feletti tartomány

Az orvosi gyakorlatban használt UH-ok jóval nagyobb tartományba esnek.

diagnosztika: 2-10MHz

terápia : 0,8-3MHz

- UH előállítása: inverz piezoelektromos hatás
- Direkt érintkezéssel jut a szövetekbe, levegő reflektálja, ezért közti anyag /gél, paraffin olaj/ szükséges
- Jelentős mechanikai igénybevétel elég a szövetek sejtjeit összetartó kötőerők legyőzésére kavitáció /üregképződés/

Roncsolhat

Ezért fontos a paraméterek megválasztása

- UH terápiás alkalmazásakor az intenzitást W/cm^2 -ben adjuk meg
- Akut szakban alacsony intenzitással kezdünk, s lassan emeljük
- Krónikus esetekben nem kell a fokozatos emelés
- Csak lágyrészek felett alkalmazható
- **Kezelési idő meghatározása:** kezelőfej nagyságának 1,5 szerese nagyságú területen max. 1-2 perc, majd 30mp-ként emeljük. 15 percnél nem lehet hosszabb /Oakley 1978/

- UH kezelés hatására csökken a nociceptorok érzékenysége??????
- Kötőszövet lazító
- Vasodilatáció
- Hyperaemia
- Keringés javítás
- Oedema csökkentés
- Izomzat lazítása

- Masszázs, mozgás-, manuálterápiák

„mesélek”

betegbemutató

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

- Irodalomjegyzék

Elektrotherapy Sheila Kitchen 2002

Neurológia Szirmai 2001

Gyakorlati neurológia és neuroanatómia
Komoly/Palkovits 2012

Neuropathiák Kempler/Várkonyi 2012